

27. oktobra 2018 | 3. fachowy dzeń 2plus

Serbski Sorbisches
institut Institut

dr. habil. Sonja Wölkowa

Potencial a wužiwanje internetneje strony
www.soblex.de

Něšto informacijow k nastaću projekta soblex

- přěni pospyt stworjenja prawopisneje kontrole za hornjo- a delnjoserbšćinu 1998: G. Nagora a G. Müller
- wot 2010 započatk džěła na soblexu (Bernhard Baier a Wito Bejmak)
- 2012–2013 koordinacija projekta přez RCW
- 25.08.2014 zjawne předstajenje produkta jako morfologiskeho generatora w SI
- 2016 pruwowanje kwality a korektura w SI, R. Bigl, S. Wölkowa
- 2017/18 rozšěrjenje datoweje bazy
- 2014: spóznawanje 1,1 mio wšelakich słownych formow
- 2016: přirost wo milion formow
- 2018: přirost wo dalše 200 000 formow

www.soblex.de

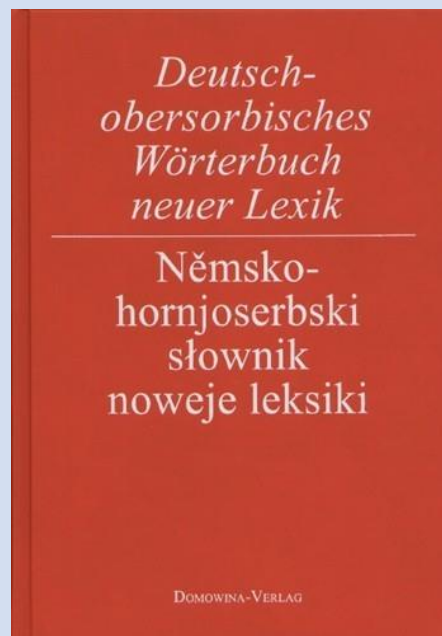
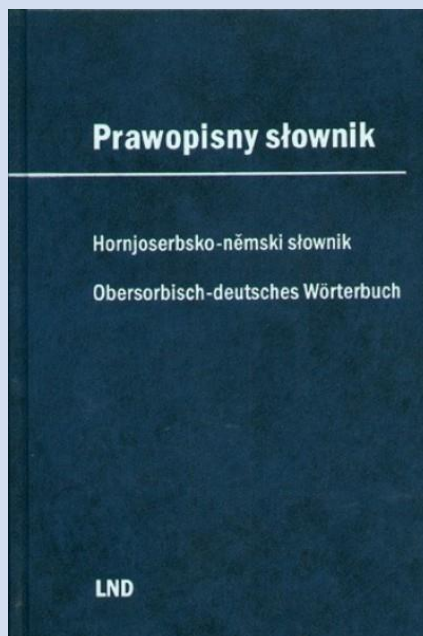

Informaciske resursy wo hornjoserbšćinje

- morfologiski generator a dwurěčny słownik
- prawopisna kontrola
- integrowana přiručka „Kak to jenož praju“
- analizator za serbske sady & teksty

Morfologiski generator

- zakład – słowniki
 - Hornjoserbsko-němski słownik – P. Völkel (wobdź. T. Meškank, 5. nakład 2014)

nowe 2018:

- Němsko-hornjoserbski słownik noweje leksiki – H. Jenč, A. Pohončowa, J. Šoććina, Budyšin 2009
- ekscerpty ze šulskich terminologiskich słowničkow RCW

- normalny słownik podawa zakładnu formu a w najlěpšim padže pokiwy za fleksiju, na př. formu genitiwa singulara abo tež wotkazy na gramatiske tabulki z podobnymi słowami

pomha|ć *wos. ip* nützen; **mi to** ~ dies nützt mir

pomha|ć ~m, ~š *ip* helfen, beistehen

- kompjuter trjeba słownik w hinašej formje → analiza struktury artiklow a přestajenje wšěch za fleksiju trěbnych informacijow do tabelariskeje formy (na př. zakładna forma, genus, fleksiski zdónk, dalše garamatiske pokiwy, kaž forma genitiwa)

Morfologiski generator

- soblex: móžnosć wotwołanja deklinaciskich, konjugaciskich a stopnjowanych formow za kóždy jednotliwy substantiw, werb, adjektiv, pronomen abo numeral
- Kak to dže?

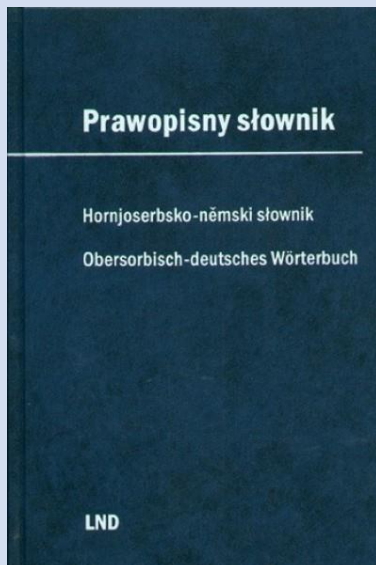
Morfologiski generator

kombinacija słownika z gramatiskimi prawidłami

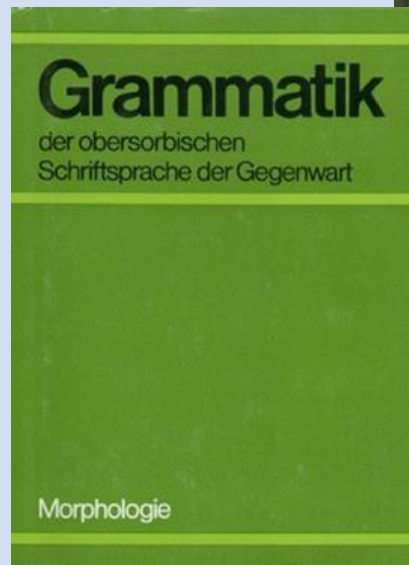
→ formalizowanje słownika

→ formalizowanje prawidłow za potrebu kompjutera

→ dodawanje přidatnych/falowacych gramatiskich informacijow (na př.
žiwosć/nježiwosć/wosobowosć pola maskulinumow)

+

- hornjoserbsce: kermušer – 7 padow, 3 numerusy – efektiwnje 12 rozdźělnych formow

	singular	dual	plural
nominatiw	kermušer	kermušerjej	kermušerjo
genitiw	kermušerja	kermušerjow	kermušerjow, kermušeri
datiw	kermušerjej	kermušerjomaj	kermušerjam
akuzatiw	kermušerja	kermušerjow	kermušerjow
instrumental	kermušerjom	kermušerjomaj	kermušerjemi
lokatiw	kermušerju	kermušerjomaj	kermušerjach
wokatiw	kermušerjo	kermušerjej	kermušerjo

- Porno tomu w němčinje Gast – Gastes – Gäste – Gästen: 4 formy

27. oktobra 2018 | 3. fachowy dzień 2plus

Serbski Sorbisches
institut Institut

www.soblex.de

The screenshot shows the interface of the 'soblex' dictionary. At the top left is the 'soblex' logo and the text 'HORNJOSERBSKO-NĚMSKI SŁOWNIK'. On the right, there are icons for a leaf, a flag, and a menu. Below this is a search bar with a dropdown arrow on the left and a search icon on the right. The search bar contains the text 'Pytaj (němske abo serbske słowo)'. A dropdown menu is open, showing two options: 'normalny napohlad' and 'ekspertowy napohlad'.

Móžnosće pytanja

- zakładne słowo w serbskej rěči, na př. wučerka, pisać (korektura drobných zmylkow, na př. wučerka)
- zakładne słowo w němskej rěči, na př. Lehrerin, loben
- flektowana forma w serbskej rěči, na př. njepisaš, skočil, holčce

Prawopisna kontrola

- swobodne office-programy: LibreOffice, Softmaker

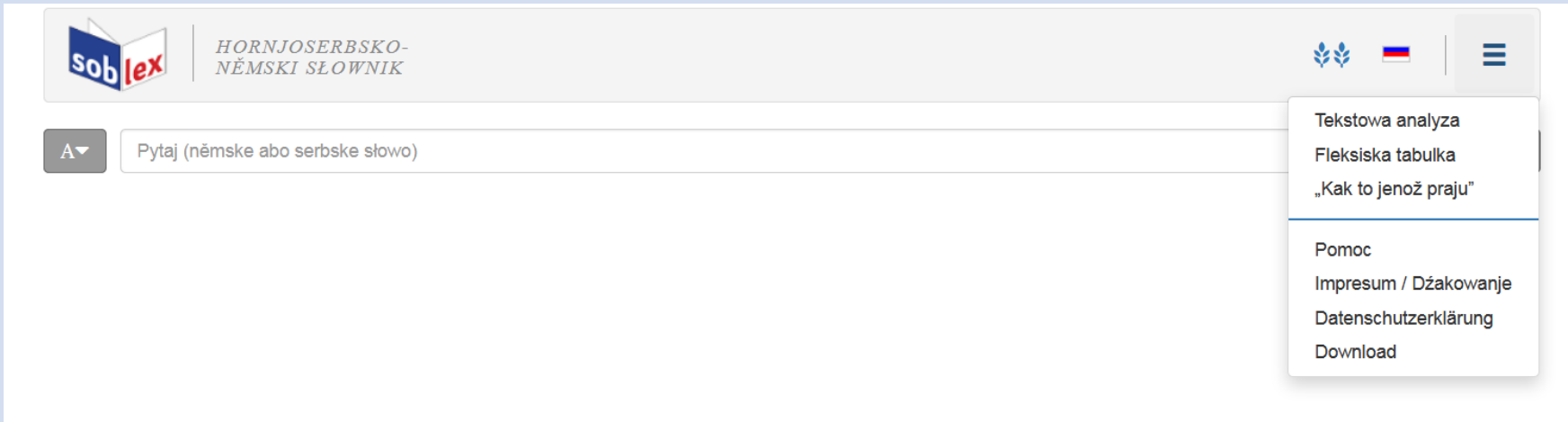
- swobodne mejlkowe programy, z. B. Thunderbird

- Microsoft-Office 2010 hač do 2016 a Office 365, inkluziwnje wšěch k tomu słušacych programow (Word, Excel, Outlook)

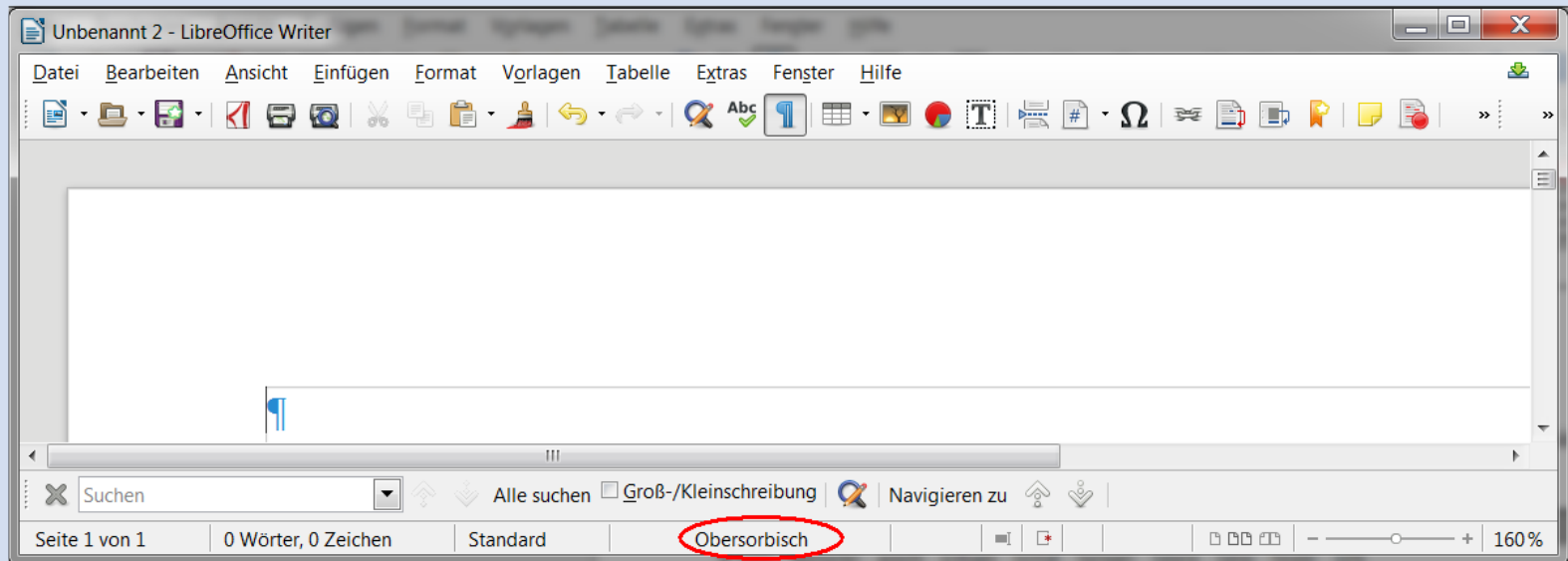
27. oktobra 2018 | 3. fachowy dzeń 2plus

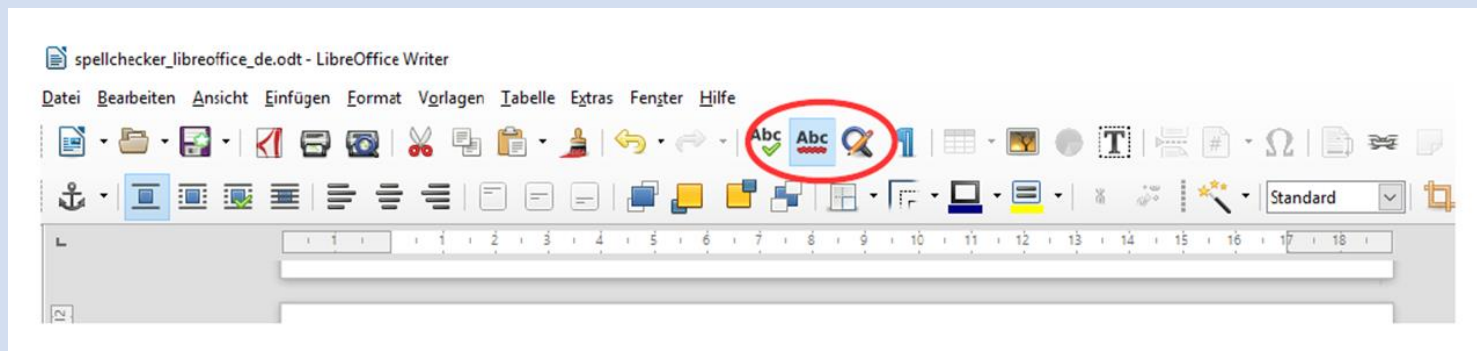
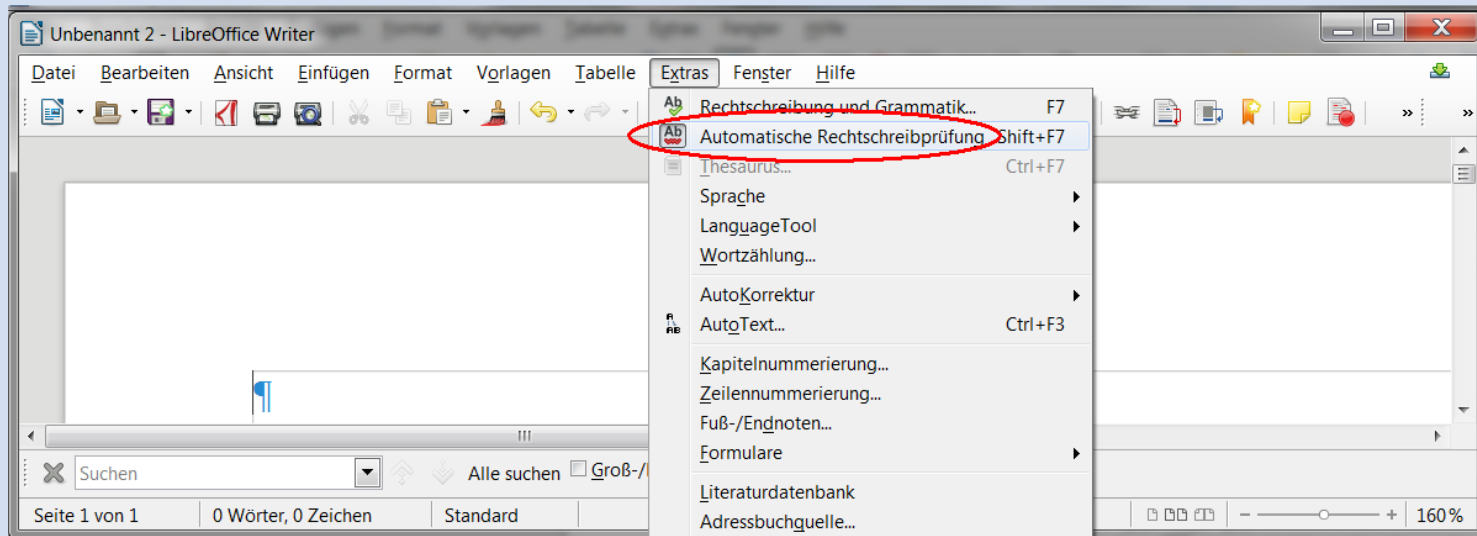
The screenshot shows the top section of the 'soblex' website. On the left is the 'soblex' logo. To its right is the text 'HORNJOSERBSKO-NĚMSKI SŁOWNIK'. On the far right of the header are icons for a leaf, a flag, and a menu. Below the header is a search bar with a dropdown arrow on the left and the text 'Pytaj (němske abo serbske słowo)'. A dropdown menu is open on the right side of the search bar, listing several options: 'Tekstowa analiza', 'Fleksiska tabulka', '„Kak to jenož praju”', 'Pomoc', 'Impresum / Džakowanje', 'Datenschutzerklärung', and 'Download'.

download pod <https://soblex.de/download/download.html>

příklad: LibreOffice: řeč nastajić

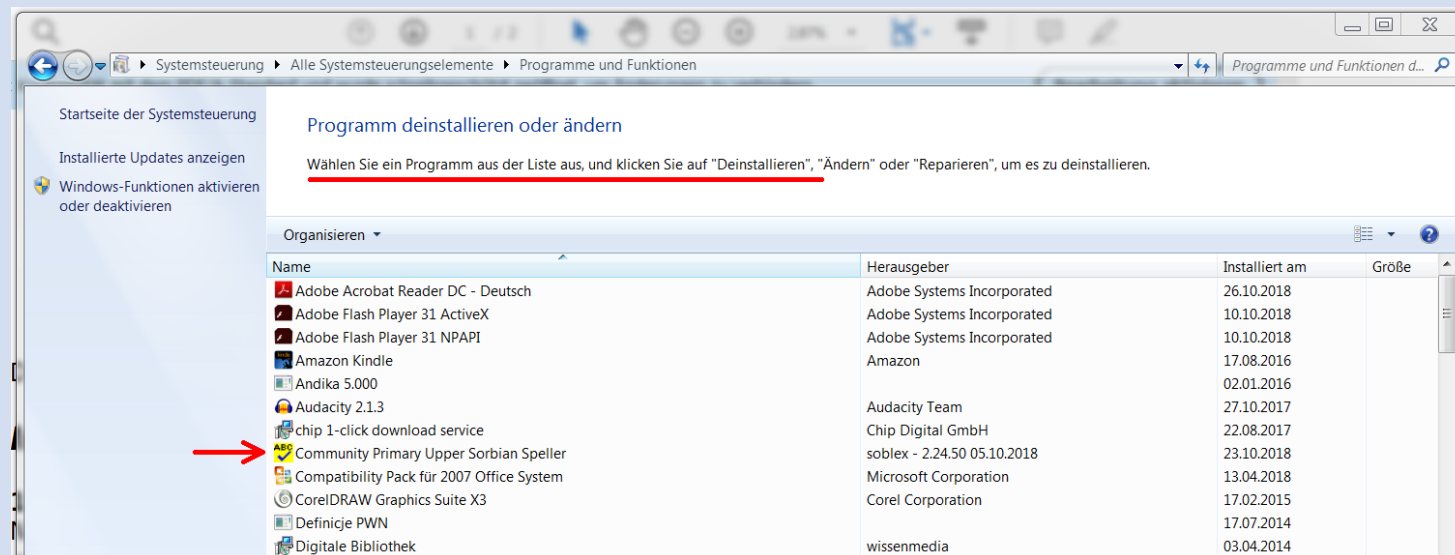

kontrolu aktualneho teksta nastajić

Instalacija pod MS Office

- download pod <https://soblex.de/download/download.html>
- dwojoklik na składowanu dataju ze zakónčenjom .msi
- Jeli maće hižo staršu wersiju prawopisneje kontrole instalowanu, dyrbiće ju najprjedy deinstalować. To činiće pod Systemsteuerung/Programme und Funktionen

Kak funguje prawopisna kontrola

- pruwowanje hnydom při pisanju
- při prawym kliku z myšku podawaja so korekturne namjety
- přepruwowanje cyłego teksta abo cyłego wotrězka

27. oktobra 2018 | 3. fachowy dzeń 2plus

SATKULA: Njewólnik

By so wam to tež lubiło, hdyž by wam raz něchtó pomhał, wišnje sčipać, zahrodku přerěć abo awto rjedzić? Kóždy tydžen jědze Satkular k připošlucharjam, zo by jim pomhał.

Njewólnik (08) - Ranku wić

Darius Budar je w Chrósčanskim młodžinskim klubje ranku wić.

Njewólnik (07) - Pastwa za wowcy

Pola Hadankec w Kopšinje trjebaja wowcy nowu pastwu. Žadyn problem za njewólnicu Patriciju! Gloria Žurec běše z mikrofonom pódla.

Njewólnik (06) - Katka a sportowa kabina

Zawěsće sej kóždy jónu małego pilneho palčika přeje, kotryž doma wšelake džěta wukonja a sobu pomha. Z nowym serijalom Satkularjow "agentura njewólnik" je so někotrym jednotliwcam tutón són spjelnił.

Njewólnik (05) - Sophie a traktor

Beno Matka z Konjec chcyše swój traktor wurjedženy měć. A to bě za našeho njewólnika dotal najbóle napinacy nadawk. Kak je šikwana a swižna njewólniča Sophija to zdokonjała?

Njewólnik (03) - Felix dyrbi pomhać

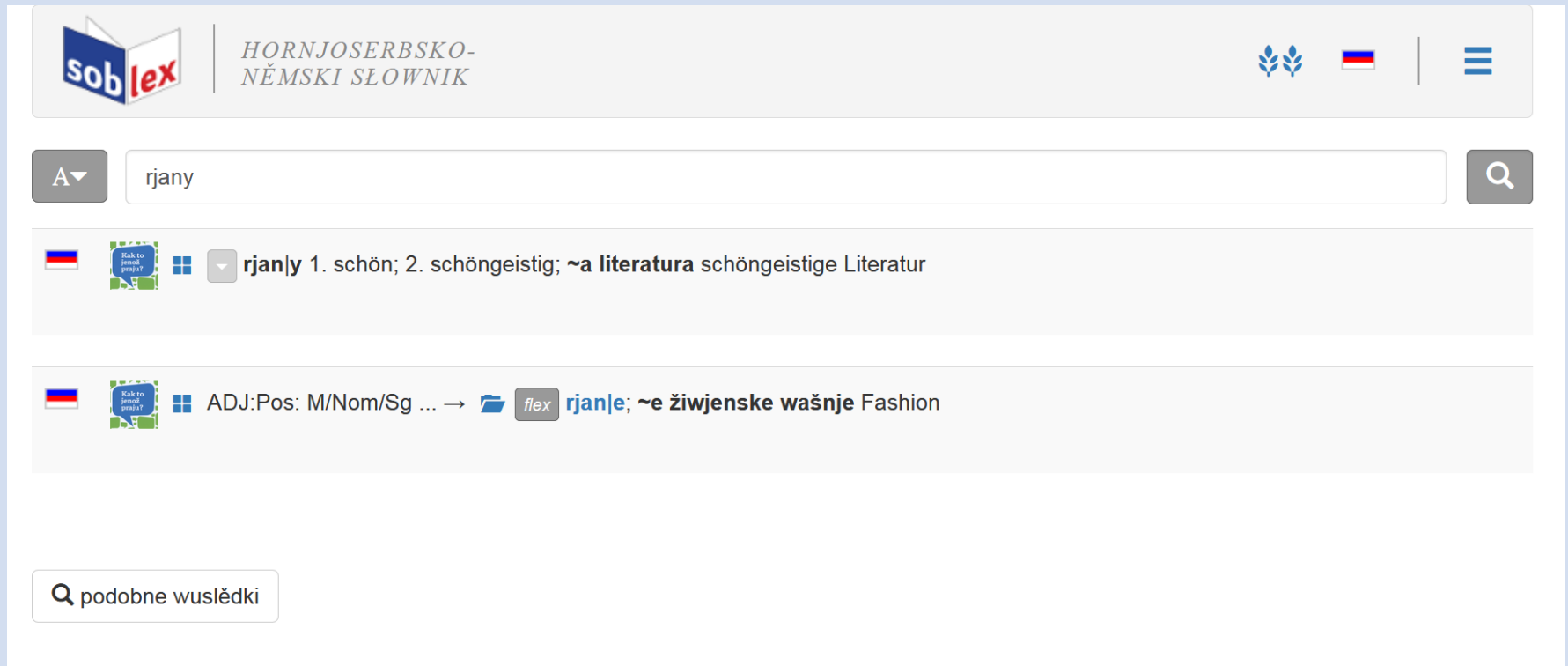
Tón króč poda so Felix Cyž do Serbskich Pazliz, hdžěž dyrbyeše młodžinje, kotraž mějesě pjatk wječor wulku party, pomhać, wšitko zaso porjadnje zrumować.

Njewólnik (02) - Antonia jako zahrodnik

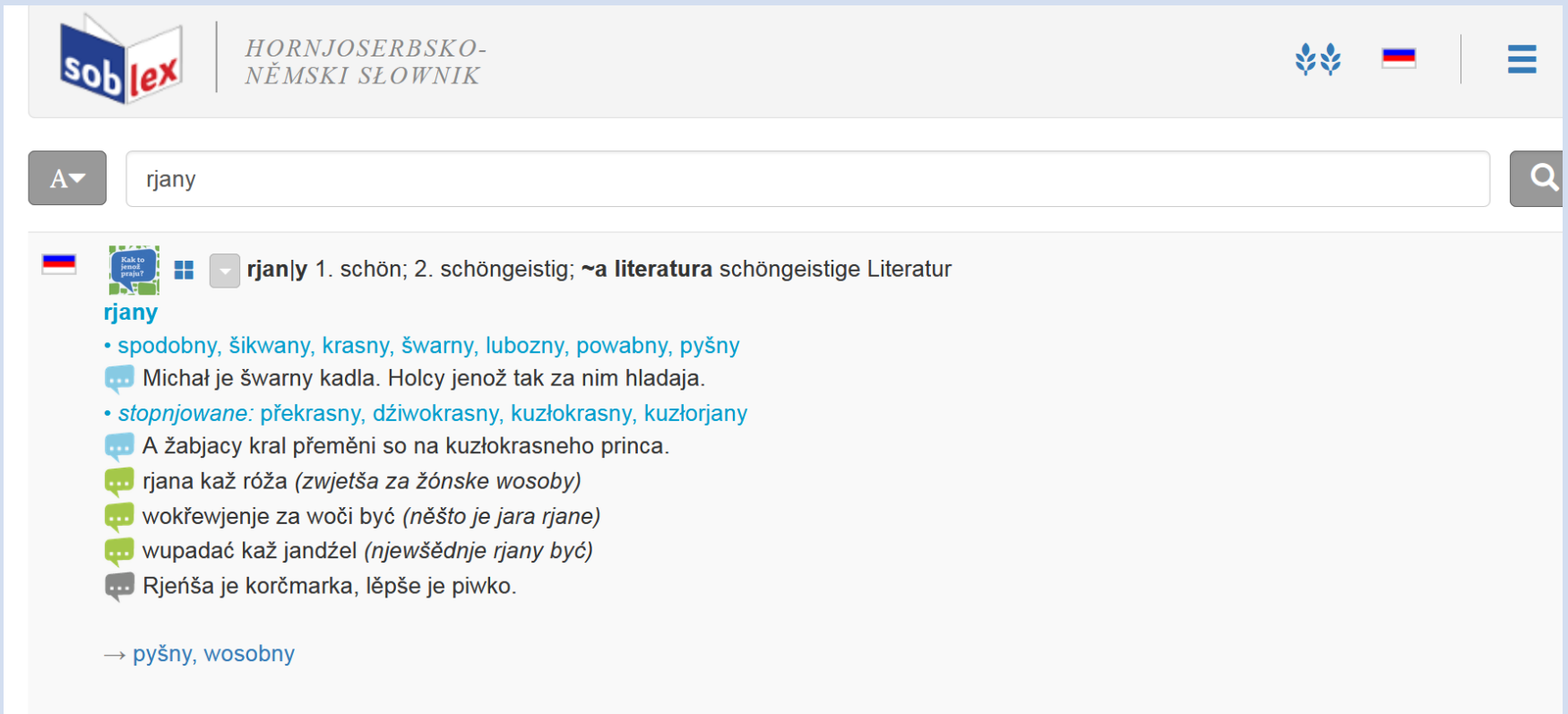
Njewólnik (01) - Matej šoferuje Jana Bržana

Agentura njewólnik - tak rěka nowy serijal młodžinskeho wusyłanja Radija Satkule. Kuchnju rjedzić, rozprawu za finančny zarjad zhotowić abo dom renowěrować - młodži rozhtosownicy přewzaja njepřijomne nadawki.

- Integracija při ručki „Kak to jenož praju“

The screenshot shows the 'soblex' dictionary interface. At the top left is the 'soblex' logo. To its right is the text 'HORNJOSERBSKO-NĚMSKI SŁOWNIK'. On the top right, there are icons for a leaf, a flag, and a menu. Below the header is a search bar containing the text 'rjany' and a search icon. Below the search bar are two search results. The first result shows a flag icon, a small icon with the text 'Kak to jenož praju?', a window icon, and the text 'rjan|y 1. schön; 2. schöngeistig; ~a literatura schöngeistige Literatur'. The second result shows a flag icon, a small icon with the text 'Kak to jenož praju?', a window icon, and the text 'ADJ:Pos: M/Nom/Sg ... → flex rjan|e; ~e žiwjenske wašnje Fashion'. At the bottom left, there is a button with a magnifying glass icon and the text 'podobne wuslědki'.

soblex | HORNJOSERBSKO-NĚMSKI SŁOWNIK

Search:

rjany 1. schön; 2. schöngestig; ~a **literatura** schöngestige Literatur

rjany

- **spodobny, šikwany, krasny, šwarny, lubozny, powabny, pyšny**
Michał je šwarny kadla. Holcy jenož tak za nim hladaja.
- **stopnjowane: překrasny, dźiwokrasny, kuzłokrasny, kuzłorjany**
A žabjacy kral přeměni so na kuzłokrasneho princa.
- **rjana** kaž róža (*zwjetša za žónske wosoby*)
- **wokřewjenje** za woči być (*něšto je jara rjane*)
- **wupadać** kaž jandžel (*njewšědnje rjany być*)
- **Rjeńša** je korčmarka, lěpše je piwko.

→ [pyšny, wosobny](#)

- z klikom w meniju na „Kak to jenož praju“ wočini so cyła přiručka w formje lisćiny

The screenshot displays the top section of the Soblex website. On the left is the 'soblex' logo. To its right is the text 'HORNJOSERBSKO-NĚMSKI SŁOWNIK'. Further right are icons for a leaf, a flag, and a hamburger menu. Below the logo is a search bar with a dropdown arrow and the text 'Pytaj (němske abo serbske słowo)'. A dropdown menu is open, listing several options: 'Tekstowa analiza', 'Fleksiska tabulka', '„Kak to jenož praju“', 'Pomoc', 'Impresum / Džakowanje', 'Datenschutzerklärung', and 'Download'.

„Kak to jenož praju”

strona 1

1.

a

• tež, kaž tež, nimo toho, dale, přidatnje, zdobom, hromadže z

 Howjada dawaja nam mjaso, mloko kaž tež kožu.

 Dale sym ći pisał, zo jutry domoj njepřijědu.

 Přihotujće so derje na swój přednošk. Přidatnje móžeće wobrazy wužiwać.

 Maks móže wušiknje kopańcu hrać, zdobom pak je tež dobry fotograf.

 Sym swoju tošu hromadže z móšnju w ćahu ležo wostajiła.

2.

agresiwny

• namócnny, surowy, hruby, njewobknježeny, njemdry, nahły, rabiatny

• wadžaty, zadžěraty, šćipaty, kusaty

Grat za analyzu serbskich sadow a tekstow

The screenshot shows the Soblex website interface. At the top left is the 'soblex' logo. To its right is the text 'HORNJOSERBSKO-NĚMSKI SŁOWNIK'. On the right side of the header, there are icons for a leaf, a flag, and a menu. Below the header is a search bar with a dropdown arrow on the left and the text 'Pytaj (němske abo serbske słowo)'. A dropdown menu is open on the right side of the search bar, listing the following options: 'Tekstowa analiza', 'Fleksiska tabulka', '„Kak to jenož praju”', 'Pomoc', 'Impresum / Džakowanje', 'Datenschutzerklärung', and 'Download'.

zapodać serbski tekst → přeložk słowow a interpretacija formow, na př.
jednotliwe słowo: njespiće

*HORNJOSERBSKO-
NĚMSKI SŁOWNIK*

Derje domoj a rjany kónc tydženja.

Přeložić

27. oktobra 2018 | 3. fachowy dzeń 2plus

Derje

gut, wohl
gut

domoj

nach Hause

a

und

rjany

{1. [~e žiwjenske wašnje, Fashion]}
schön
schöngestig

kónc

{1. [~ sekle, Schleifenende] 2. [~ emisije, Emissionsstopp] 3. [~ emisijow, Emissionsstopp]}
Ende, Schluss
Stück
/kónc/

tydženja

Woche
vorige Woche
ze zańdženeho ... vorwöchig
ze zašleho ... vorwöchig
/tydžeń/

Pomoc:

Stłóč na serbski tekst (horjeka):

přeložowanski kašćik so schowa (jeli tu je, hewak pyta so w soblex).

Stłóč na kašćik:

pyta so w soblex.

Didaktiske ideje za zasadźenje w šulskej wučbje

- **Manuela Smolina: Serbske internetne strony, kotrež su zajimawe za wučerjow – wuběr namakankow a namjety za wužiwanje (3. dźěl), w: Serbska šula 71 (2018) 2, s. 34–44**

Džakuju so za skedźbnosć